

Ög siga vit takk fyr í dag við harra Peter Poulsen, sum í summar, um lívið verður og heilsan, ættlar aftur at fara í holt við føroyskar kennarar og læra teir at verða forar fyr í læra av sær, hvør í sínum sókn.

Moldin.

Í grein »Fiskivinnan og jorðin» í »Føroya Social-Demokrat» nr. 11 í ár mæla tygum, harra blaðstjóri, menn til at seta fram hugsan sína um, hvat gerast kann her í Føroyum viðvíkjandi »spurnanin: fiskivinna—jarðbrúk.

Tað skal ikki sort av kunneleika til — bæði ein og annan vegin — at handfara eitt mál sum hetta. Ög slíkur kunneleiki hýsist ikki hjá mær.

Men sum heild haldi eg meg duga at síggja, at vit ikki eru stórt longri enn í býrjanum til at fáa nýtslu úr »Føroyum uppi á landi», og tá helst úr moldini í landinum.

Í tí skili skriviði eg í »Varðan», bind XII, hefti 1—2, eina grein »Føroyar, land okkara», har eg bar fram, at land okkara í mold síni eigur eitt sovandi ríkidómi, sum tað stendur til okkara at vilja vekja upp.

Fiskiskapurin er — hettar hevur verið sagt so mangan og so ýtarligt, at tað er vorðið til reint tvælt — ein vinnuvegur, vit ikki kunnu vera fyr í uttan, men tey undanfarnu árin hava sjónliga sýnt, at fiskiskapurin einsamallur ikki eynar at bera Føroyar uppi. Londini, tjóðirnar mugu sum revurin hava fleiri úthúðar, at tey ikki skulu verða innitypt.

At finna tær nýggju vinnuleiðir — umframt teir gomlu at røkja — sum landsvirkorini geva líkindi til, ræður tí um hjá okkum øllum. Tað tykist í betur at vilja so væl til, at einki land er so illa fyríbúgvið av náttúrunar hond, at tað bert eigur ein veg til fólksins lívsupphald.

Nú er jarðarbrúkið, nýtslan av moldini, ikki nokur nýggj vinna, tvørtur ímóti, tað er landsins upprunaligi vinnuvegur. Men fstaðinfyrir at hendan vinnan skuldi verið ment og roktað javnliga framfeitt í sambandi við hina innsiglandi tíðina og hitt okjandi íbúgvartíð í landinum, er hon svikin á so mangan hátt, meðan øll tey bestu evnir, vit eiga, eru logd til sjógvinn staðinfyrir.

Tað mátti verið komið at tíð til at venda eyguni aftur hendan vegin — men á ein stóri og meiri víðsýndan hátt enn verið hevur.

Um hvussu hetta roynliga skal gerast, bæði tí minna og tí størsta jarðarbrúkinum til frama, hava aðrir enn eg betur skil á.

Men vit mugu fyrst hava eitt greitt fyrir okkum:

Kann hin føroyska tjóðin frítt og óbundin fremja eitt starv tí at skapa tað mesta og tað besta fyrir landið burtur úr tí føroyski moldini, látið eigindómsrætturin(!) og veldi yvir helming-

inum av hesi mold liggur uttan- fyrir Føroyar?

Tað sá út sum um javnaðarmenn einaferð hildu, at hetta var ein bági. Ella var tað ikki í álvara at teir á sinni settu tað uppskot fram í lögtinginum, at lögtingið skuldi úttala, at tingið skuldi fáa í hendur hagerðingina av tí føroysku jorðini, sum danska ríkisveldið situr omaná?

Vist var uppskotið — so lítil látið sum tað var — felst til jarðar av hinum báðum flokkunum. Tá, — er eitt mál av sanniligum týðningi, eiga menn ikki at gevast, um teir tapa bæði í fyrstu og aðri atlogu.

Nú hevur verið togn síðani. Er tað tí, at javnaðarmenn hava aftrað seg og eru farnir at halda, at Føroyar kunnu varðveita landvinnu sína eins væl, antin ræðið yvir helminginum av landsins jorð liggur í Keypmannahavn ella heima í Føroyum?

Eg biði »Føroya Social-Demokrat» sum eitt ærligt blað greiða frá, um javnaðarflokkurin hevur lagt hesa sak niður með alla. Um so er, biði eg vinarliga eisini um at frætla: hví. Hetta er já eingin smásak, — antin tað er so ella so vorðið við henni!

Sverre Patursson.

Landshandil.

III.

(Framhald).

Tá »Krossurin» og aðrir — eisini undirskrivaði — í fjór røðuð varðskó: tí vit sá, at landið var í vandi, tá var ein innsendari í »Føroyaljóndi» so ósmæin, at hann helt fyrir, at neyðhjálpin til útgerðarmenn var eins og »en Salvandsind-sprøjtninge». Hvar er nú tann »store Vovehals»? Nú kann hann og aðrir afturhaldskroppar rætta seg eftir teirri milliónini, sum landið hevur tapt. »Hvor er nu den Sne, som faldt i Fjore»?

Men afturhaldsmenn sita heitir og flógvir, meðan fiskimenn nú standa kaldir og vátir og streva fyrir at fáa fisk aftur til lands. Hvar er kavin sum var í fjór? Tann milliónin, sum fór tvørt fyrir í fjór, kemur ikki aftur; men vit hava ikki ráð ár eftir ár at tveita milliónir í skarnið. Ög tí mega vit Føroyingar inn á ein aðra leið. Tí mega vit venda okkum burtur frá tí privatkapitalistiska systeminum og halda okkum inn á javnaðarleiðini. Men tíverri tað er ikki so lætt at tveita burtur eitt gamalt system og koma inn í eitt nýtt. Her má gangast fet fyrir fet, fyrst keypslu- og solufelag í hvørjari bygð, síðan eitt landsfelag, ið verður stjórnað av lögtinginum. Føroya arbeidarar hava nú eitt meginfelag: Føroya Arbeidsmannafelag. Fáa arbeidararnir kontanta løn, sum nú er komið í lag á Tvøroyri, so fer at bera til at stovna arbeidsmanna brúksfelag um alt landið, soleiðis at meginfelagið keypir vørur í stórum — í heildsølu — og sendir tær út til bygðafelögin. Fyri at

spara farmagjald, kann meginfelagið skipa soleiðis fyrir, at vørurnar til Suðuroyar verða upplagdar í Vági og á Tvøroyri, og til Norðuroyar verður upplagt í Klakksvík o. s. fr.

Føroya Fiskimannafelag hevur limir í hvørjari bygð her á landi. Hetta er av sonnum eitt landsfelag. Tað ber tí væl til hjá hesum felag at taka vørur í stórum til felagsliminar og onnur, ið vilja handla við tess uppboðir. Sum nú er státt kann hetta tykjast torført, tí fiskimenn fáa ikki teirra pening frá keypmönnum — reiðarum — fyrr enn árið er ummi ella seinri. Tessvegna kann einki brúksfelag selja teim vørur; tí neyvan er felagið fært fyrir at steðga eftir peningi í so langar tíðir sum her er tala um. Her má tí annað skil koma á, ífall fiskimenn okkara skulu loysast úr tí ræshatti, teir nú eru bundnir í.

Føroya Fiskimannafelag má alto so samstundis, sum felagið gerst keypslufelag, gerast solufelag eisini; tí tá fyrstani hevur felagið virði fyrir teir vørur, sum inn í landið verða fluttar. Hesa ferð skal eg ikki greiða út í æsur, hvussu eg havi hugsað mær hetta til, men kanska høvi verður til tess eina aðra ferð.

Eg skal bert peika á, at látið stjórn Fiskimannafelagsins kemur á samt um at stovna keypslu- og solufelag, kann stjórnin vera vis í, at fiskimenn allir sum ein standa aftanfyrir, og eisini kann stjórnin vera vis í, at menn víða hvar um landið vilja seta pening í eina slíka fyrítöku. Soleiðis stendur alt á stjórnini, nær hon vil byrja; tí saman við góðum monnum, ið pening eiga, og øllum føroyskum fiskimönnum eru líkindini so góð, sum tað á nakran hátt kann ynskjast.

Teir tveir politisku flokkarnir sjálvstýris- og sambandsflokkurin hava nú í 27 ár togt um sjálvstýri og samband. Mær kemur tað nakað fyrir, sum tá tey sita og toga í eitt ella annað.

Latum okkum hugsa okkum, at tveir óvitar sita og toga í eina gamla, skrædda harmoniku. Öpp og aftur — út og inn — einki hopti í nekrum. Soleiðis hevur politikkurin verið ferdur nú í brátt eitt mannaminni. Vinnilivið! Hvor hugsar um tað? Tað má ganga, sum tað best kann. Ög so eru útlendskir millumhandlarar og sakforarir lagstir á avróðini. Beinarræðið er tað einasta, ið eftir liggur; tí har vinnur eingin tonn á — ella kanska eingin skoytir um tað. Ella — hvør veit — kanska kjot veksur aftur á beinarræði? Vit minnst jú søguna um bukkarnir hjá Tóra gudi. Teir vórðu fleiri ferðir piðaðir — og altíð vaks kjot aftur á beinarræði. »Saa længe der er Liv, er der Haab», sigir orðatakið. Enn ana Føroyingar, og hvør veit, nær teir næstu ferð eru so freigir, at teir kunna piðast av nýggjum? »Mens Græsset gror, dør Horsemore», sigir orðatakið og meðan privatkapitalistiskir afturhaldsmenn sita við róðrið her á landið, verða okkara fiski-

menn piðaðir ferð eftir ferð — eins og bukkarnir hjá Tóra gudi.

Fet fyrir fet mega vit ganga fram; tí ræður um at stovna keypslu- og solufelag í hvørjari bygð. Føroya Arbeidsmannafelag og Føroya Fiskimannafelag mega her ganga hond í hond at stovna hesi bygðafelag, ið ganga saman í eitt meginfelag — landsfelag. Meginfelagið má leggja fiskaplass og byggja turkíhús í teim pláss- um, hvar líkindi er til tess. Fiskimenn mega, allir sum ein byta teirra part frá og avreiða hann til tey turkíhús, sum landsfelagið hevur látið gera. Landsfelagið selur fiskin og keypir vørur aftur fyrir peningin. Á tann hátt fáa fiskimenn hægri prís fyrir fiskin og flugirar vørur. Á tann hátt sleppa okkara arbeidsmenn og fiskimenn frá at fæða keypmenn, millumhandlarar og sakforarar o. s. fr. Samstundis mega øll felög her á landi, fyrst og fremst Føroya Arbeidsmannafelag og Føroya Fiskimannafelag, gerast socialdemokratisk felag, sum seta teirra egnu menn inn á ting at skipa fyrir, hvussu víðari skal farast fram. At okkum forvást ein útsending í Miðalhavldum er allmannakunnugt. Eisini er tað eyðsað, at lögtingið má stjórna Føroya keypslu- og solufelag.

Av tí, eg her havi framselt, vóni eg, at øll rættugsandi fólk geva mær rætt í, at javnaðarmenn ikki ætla at innføra monopol eins í gomlum dögum. Okkara mótstöðumenn royna at ræða fólk við slíkum skrymslum; men »all svik svikir seg sjálvt». Vónandi síggja okkara landsmenn brátt, at vit av sonnum stevna fram móti frælsi, javnaði og bróðurskapi.

J. H. Danbjørg.

Úr ymsum bygdam.

Miðvágur 23.—3.—33.

Fiskiskapur.

Her í Miðvági vóru bátar úti seinasta mánaðag. Teir veiddu væl, og komu bátar upp til 29 centnir, og hevði her ivaleyst fiskast væl, bara veðrið hevði verið til tað. Men her hevur ikki víðrað alla hesa vikuna uttan mánaðagin. — So ólagaligt veðurlag sum í vár minnst fáur; men her í Vágahavinum er eisini ein annar bági enn veðrið fyrir okkum, sum nýta snøri, og tað er teir bátar sum nýta línu. Teir gera stóran skaða fyrir okkum, og sum nú gongur til við fiskiskapinum, tá summir nýta línu og summir snøri, fer úrslitið at verða ringt. —

Hetta fer ikki at bera til, og endin verður, at linubátarnir gera so miklan skaða fyrir snøribátarnar, at Vágamenn til endan eisini noyðast at fara at nýta línuna. Men tá kemur onkur at fáa lítið, tí tað hevur verið roynt fyrr, at allir hava nýtt línu, og tað vísti seg, at ikki bar til. Har, fiskurin stendur, er so trøngt, at allir komu at seta um eina leið, og har var alt í einum vasa. Ein bátur fekk

línu og fisk hjá einum øðrum inn hjá sær, og soleiðis gekk tað eina langa tíð, til allir komu á samt um, at lína skuldi ikki nýtast um teirra fiskileið.

Fara nú allir aftur at nýta línu, so verður okkurt ljótt, og so kanska teir, sum nú nýta hana, ikki fáa mikla nyttu av henni, tí onkrum kemur at gangast illa, um línan aftur verður nýtt. Tá »mangt er í neyðini nýtt», sigur orðatakið, og nakað mugu vit Vágamenn gera, um vit skulu taka lut í fiskiskapinum, og tað mugu vit, um vit skulu liva.

Fiskimaður.

Um fiskiskapin.

Vit tosaðu beint nú við ein mann úr eini sunnanbygð, og gramdi hann seg sárliga um, at bátar koma við línu og gera stóran skaða, har bátar nú í langar tíðir bara hava brúkt snøri. — Meðan teir á línunni kunna hava ymisk slog av agni, t. d. sild, óðu og goggu, hava teir, snøriini brúka, bara tað eina agnið. Soleiðis, og eisini á annan hátt, er tað ein stór skom fyrir hesar menn við línunum at koma og gera skaða hjá teirra landsmonnum.

»Ein og hvør er sær sjálvum næst», siga menn, tí er hetta eitt orðatak, sum hevur seg stórliga manga ferð. — Tað sigst mest at vera Kvívíkskingar, ið hetta línubrúk hava fingið í lag nú á hesum dögum.

Baadfører Ole Joensen.

f. 8. 6. 76. d. 31. 3. 33.

For alle os her paa Klaksvig Sygehus og Befolkningen i Lægedistriktet, vil det vække dyb Sorg, at Ole Post eller i de sidste Aar Ole Doktorbaad ikke mere er i Live. Jeg kender ham kun gennem knapt 2 Aar, men jeg har i den Tid lært at værdsætte ham, som den ideelle Fører af en betroet Baad.

Altid hurtigt, altid paalidelig, altid forsigtig, naar der var Grund dertil, men heller aldrig bange. Naar det var værst plejede han at syge. Han var umaadelig omsorgfuld for de Syge, særlig syntes han at være gode Venner med Børn. Han sejlede gerne en lang Omvej for at faa rolig Sø, naar Patienter skulde transporteres.

Det kom ikke uventet. Ole Doktorbaad har i flere Aar været en mærket Mand. Han var ofte syg, men passede sit Arbejde alligevel. Og dog vil Sorgen nu være stor alle Vegne, en Plads er tom, som det bliver svært at fylde ud.

Jeg er selv sengeliggende og kan ikke vise ham den sidste Ære.

Modtag derfor, Ole Joensen Doktorbaad, mit Farvel paa den Maade.

Svend Kofoed.
Kredslege.

